

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

Анатолій ДІБРОВА

13. 06.2025 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри

протокол №10 від 28. 05. 2025 р.

Завідувач кафедри

Вікторія КОСТЮК

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП «Фінанси і кредит»

Руслана ОПАЛЬЧУК

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

з викладання фінансових дисциплін

Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

Спеціальність D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Фінанси і кредит»

Факультет економічний

Розробник: **професор кафедри банківської справи та страхування, д. е. н.,
професор Худолій Любов Михайлівна**

Київ – 2025 р.

Вступ

Мета навчальної практики полягає у виробленні у магістрів системи знань щодо педагогічної діяльності, щодо підготовки публічних виступів на актуальні фінансові теми; та створенні умов для набуття практичного досвіду публічних виступів, відпрацювання комунікативних навичок і вмінь навчання різних аудиторій слухачів у різних (on-line та of-line) формах.

Завдання практики :

- закріплення теоретичних знань із особливостей навчання учнів нового покоління, засвоєння загальної дидактики і дидактики викладання фінансових дисциплін;
- оволодіння практичними навичками з організації і проведення занять з різними аудиторіями;
- засвоєння психологічних аспектів підготовки хорошої лекції;
- вміння запроваджувати активні форми навчання в процесі проведення семінарських і практичних занять;
- засвоєння навичок підготовки презентаційних матеріалів;
- вміння утримувати увагу слухачів протягом всього заняття;
- правильно оцінювати засвоєння матеріалу слухачами.

Набуття компетентностей :

інтегральна компетентність (ІК): - здатність роз'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК6 (навички міжособистісної взаємодії);

ЗК7 (здатність мотивувати людей рухатись до спільної мети).

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР6 (доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях);

ПР8 (вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними).

Бази практики

Консультування і захист звітів відбувається в Навчально-науковій лабораторії кафедри банківської справи та страхування «Музей грошей, банківської та страхової справи»(ауд.101 к.10). Використовуються електронні платформи ZOOM, Elearn. Базами практики можуть бути коледжі НУБіП України.

Організація проведення практики.

Програмою передбачено 30 год. навчальної практики у I семестрі навчання магістра зі спеціальності Д2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітньої програми «Фінанси і кредит». Практика здійснюється під керівництвом провідного викладача - професора кафедри. Студенти в режимі консультацій та самостійного вивчення засвоюють основи загальної і предметної дидактики на основі розробленого для них навчального посібника «Практика викладання фінансових дисциплін» та інших рекомендованих джерел та користуючись методичними рекомендаціями по проходженню навчальної практики; виконують індивідуальні завдання по навчанню різних контингентів слухачів щодо вирішення фінансових проблем; ведуть щоденник, готують звіти по практиці і захищають їх. Навчальна практика відбувається на базі університету або його коледжів.

Робота по консультуванню і захист звітів відбувається в Навчально-науковій лабораторії кафедри банківської справи та страхування «Музей грошей, банківської та страхової справи» (ауд.101 к.10). Використовуються електронні платформи ZOOM, Elearn.

Зміст практики

Ознайомлення із дидактикою освітнього процесу (концепція і парадигма освіти і навчання в Україні у ХХІ столітті: науково-практичні аспекти; сутність дидактики освітнього процесу; психолого-педагогічні аспекти навчальної діяльності; оцінювання успішності засвоєння матеріалу слухачами). Ознайомлення з методикою викладання фінансових дисциплін (особливості підготовки і проведення лекції; застосування активних форм навчання в процесі проведення семінарських та практичних занять з фінансів) і засвоєння цих знань і вмінь на практиці. Ознайомлення із навчально-методичним забезпеченням викладання фінансових дисциплін у вищому навчальному закладі.

Орієнтовний тематичний план екскурсій (виїзних занять) – не передбачається.

Таблиця 1.

Програма та структура навчальної практики

Назва теми	Кількість годин		
	Всього	із них	
		аудиторні	самостійна робота
Тема 1. Консультація щодо умов проведення практики. Ознайомлення з концепцією і парадигмою освіти і навчання в Україні у ХХІ столітті : науково-практичні аспекти.	3	2	1
Тема 2. Ознайомлення з дидактикою освітнього процесу для використання загальної дидактики для правильної побудови занять	3	2	1
Тема 3. Ознайомлення з психолого-педагогічними аспектами навчальної діяльності і опрацювання специфіки роботи з різними аудиторіями в процесі виконання індивідуального завдання.	3	2	1

Тема 4 .Набуття навичок коректного оцінювання успішності засвоєння поданого матеріалу слухачами. Підготовка тестів і завдань по темі	3	2	1
Тема 5. Формування уявлень про секрети підготовки і проведення хорошої лекції. Підготовка фрагменту лекції.	3	2	1
Тема 6. Відпрацювання активних форм навчання в процесі проведення семінарських та практичних занять з фінансів.	3	2	1
Тема 7. Ознайомлення з навчально-методичним забезпеченням викладання фінансових дисциплін у вищому навчальному закладі	2	-	2
Тема 8. Підготовка звіту з навчальної практики. Індивідуальні консультації з керівником практики.	6	2	4
Захист звіту з практики	4	2	2
Всього	30	16	14

Індивідуальні завдання

Кожний практикант отримує завдання: підготувати лекційне і практичне заняття по обраній ним (або запропонованій керівником темі практики) для певної категорії слухачів (остання визначається керівником). Розроблені практикантом заняття включаються до звіту і оцінюються керівником практики. Фрагменти цих занять будуть презентуватися і оцінюватися при захисті звітів.

В процесі навчальної (педагогічної) практики магістри досягають результатів: розвивають комунікаційні навички, ПР6 (доступно і аргументовано представляють результати досліджень усно і письмово, беруть участь у фахових дискусіях); ПР8 (вміють застосовувати інноваційні підходи у сфері педагогіки, фінансів, банківської справи та страхування, управління ними).

Під час перевірки звіту керівником виявляється повнота і якість виконання програми практики, а під час захисту звіту перед комісією перевіряється рівень оволодіння студентом практичними навичками роботи з аудиторією у процесі викладання фінансових дисциплін.

Матеріально- технічне забезпечення

Консультавання і захист звітів відбувається в Навчально-науковій лабораторії кафедри банківської справи та страхування «Музей грошей, банківської та страхової справи»(ауд.101 к.10), оснащений мультимедійним обладнанням. Використовуються електронні платформи ZOOM, Elearn.

Вимоги до написання звіту

Загально прийнятою формою звітності практиканта про проходження практики є подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником від бази

практики - кафедри університету чи того підрозділу, куди був направлений студент на навчальну практику.

Звіт магістра має містити не більше 20 сторінок друкованого тексту (Times New Roman, 14 шрифт (в графічному та табличному матеріалах дозволяється - 12), 1,5 інтервал) (список літературних та інформаційних джерел, а також додатки не враховуються).

Текст звіту повинен бути логічно обґрунтованим та грамотно викладеним. У роботі не допускаються стилістичні, орфографічні та граматичні помилки.

Форми та методи контролю

- оцінювання якості звіту з практики;
- оцінювання захисту звіту (презентація лекційного і практичного заняття);
- усне або письмове опитування;
- співбесіда.

Методичні рекомендації:

1. Худолій Л.М. Навчальна практика з викладання фінансових дисциплін: навчальний посібник. Київ. ЦП Компрінт. 2024.100 с.
2. Худолій Л.М. Методичні вказівки щодо проходження навчальної практики студентами ОС «Магістр» зі спеціальності 072 - Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Магістерська програма «Фінанси і кредит»(*спеціалізація банківська справа та страхування*) Київ. 2023. 15 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Гайдаржийська О. М., Щепіна Т. Г., Білобловська А. І. Методика викладання фінансових дисциплін. Херсон: Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.:Економічні науки. 2019. С. 189-193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2019_33_39.
2. Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності: Практ. посіб. Київ: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні. 2005. 312 с.
3. Вишневська П. І. Особистісно-зорієнтований підхід до навчання як один із шляхів вдосконалення навчально-виховного процесу. URL: <https://www.c3n.info/registration/content/ua3459/pages/f16893.html>
4. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
5. Дзюба П.А., Зайцева П.А. Посібник до вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі» : посіб. Д.: Ліра, 2015. 24 с.
6. Іщенко Л. В. Методика викладання фахових дисциплін у ВНЗ: навчальний посібник. Умань: Візаві, 2016. 99 с.
7. Мудрик В.І., Школа О.М., Фен Джу. Нова освітня парадигма як чинник розвитку вищої школи. Збірник Диво. Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті. URL: <https://ol.world-ontology.org/wpcontent/uploads/2021/02/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%94%D0%98%D0%92%D0%9E-211929.pdf>
8. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України: початок XXI століття. Київ: Знання. 2006. 258с.

9. Крисоватий А. Основні парадигми освіти та їх сутнісна характеристика. Психологія і суспільство. 2015. №1. С.118
10. Стратегічний план діяльності МОНУ до 2027 року. URL: mon.gov.ua/ua/strategichnij-plan-diyalnosti-mon-do-2027-roku
11. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. 2-е видання, доповнене Київ: Академвидав, 2014. 456 с.
12. Худолій Л. М. Методика викладання фінансових дисциплін: Навчальний посібник. Київ: Вид-во Європейського університету, 2005. 77с.
13. Khudoliy Lyubov. Transforming Education in Ukraine: Paradigm Shifts and Modern Challenges. *Pedagogy and Education Management Review*. 2024. P. 25-33. DOI:1036690/2733-2039-2024-25-33.
14. Khudoliy, L. The evolution of Learning: Digital Technologies in Ukrainian Higher Education. In M. Denysenko, L. Khudoliy, S. Laptiev (Eds.). *Digital Skills in a Digital Society: Requirements and Challenges*. 2024. 394 p. (pp. 355-377). Scientific Center of Innovative Research.Estonia. <https://doi.org/1033690/DSDS-355-377>

Опис практики

Навчальна практика з викладання фінансових дисциплін є важливою частиною підготовки магістрів у закладі вищої освіти. Вона формує інтегральні і загальні компетентності магістра, які пов'язані із формуванням навичок міжособистісної взаємодії та із здатністю мотивувати людей рухатися до спільної мети, спроможність відповідати за навчання інших. В результаті цієї практики магістр має доступно і аргументовано представляти результати своїх досліджень усно чи письмово, брати участь у фахових дискусіях, модерувати ці дискусії. Сучасна концепція навчання магістрів передбачає не лише підготовку професіоналів-управлінців, які вмітимуть навчати своїх підлеглих новітнім методам роботи, створюватимуть нормальний психологічний клімат в колективі, який стимулюватиме співробітників до навчання; але й викладачів для коледжів, ЗВО та ін. закладів освіти. Тож магістр по завершенню навчання як програмний результат повинен мати навички ефективного проведення занять із аудиторіями різного віку і кваліфікації та грамотного комунікування із слухачами.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>
Спеціальність	<i>D2 « Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</i>
Освітня програма	<i>Фінанси і кредит</i>
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	30
Кількість кредитів ECTS	1
Кількість змістових модулів	1
	звіт з практики
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти	
	Форма здобуття вищої освіти

	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	не передбачено
Семестр	1	
Лекційні заняття	- год.	
Практичні, семінарські заняття	- год.	
Лабораторні заняття	- год.	
Самостійна робота	30 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	- год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної практики

Мета навчальної практики полягає у тому, щоби виробити у магістрів систему знань щодо педагогічної діяльності, підготовки публічних виступів на актуальні фінансові теми; та створити умови для набуття практичного досвіду публічних виступів, відпрацювання комунікативних навичок і вмінь навчання різних аудиторій у різних (on-line та of-line) формах.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): - здатність роз'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК6 (навички міжособистісної взаємодії);

ЗК7 (здатність мотивувати людей рухатись до спільної мети).

Програмні результати навчання (ПРН): ПР6 (доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях);

ПР8 (вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними).

2. Організація проведення практики

~~Програмою передбачено 30 год. навчальної практики у І семестрі навчання. Практика здійснюється під керівництвом провідного викладача – професора кафедри. Студенти самостійно засвоюють основи загальної і предметної дидактики на основі розробленого для них навчального посібника і користуючись методичними рекомендаціями по проходженню навчальної практики з викладання фінансових дисциплін; виконують індивідуальні завдання по навчанню різних контингентів слухачів вирішувати фінансові проблеми; ведуть щоденник, готують звіти по практиці і захищають їх. Навчальна практика відбувається на базі університету або його коледжів.~~

~~Консультації і захист звітів відбувається в Навчально-науковій лабораторії кафедри банківської справи та страхування «Музей грошей, банківської та страхової справи»(ауд.101 к.10). Використовуються електронні платформи ZOOM, Elearn.~~

3. Зміст практики

Ознайомлення із дидактикою освітнього процесу (концепція і парадигма освіти і навчання в Україні у ХХІ столітті: науково-практичні аспекти; сутність дидактики освітнього процесу; психолого-педагогічні аспекти навчальної діяльності; оцінювання успішності засвоєння матеріалу слухачами). Ознайомлення і засвоєння на практиці методики

викладання фінансових дисциплін (особливості підготовки і проведення лекції; застосування активних форм навчання в процесі проведення семінарських та практичних занять з фінансів). Ознайомлення із навчально-методичним забезпеченням викладання фінансових дисциплін у вищому навчальному закладі.

2. Програма та структура навчальної практики

Назва теми	Кількість годин		
	Всього	із них	
		аудиторні	самостійна робота
Тема 1.Консультація щодо умов проведення практики. Ознайомлення з концепцією і парадигмою освіти і навчання в Україні у ХХІ столітті : науково-практичні аспекти.	3	-	3
Тема 2. Ознайомлення з дидактикою освітнього процесу для використання загальної дидактики для правильної побудови занять	3	-	3
Тема 3. Ознайомлення з психолого-педагогічними аспектами навчальної діяльності і опрацювання специфіки роботи з різними аудиторіями в процесі виконання індивідуального завдання.	3	-	3
Тема 4 .Набуття навичок коректного оцінювання успішності засвоєння поданого матеріалу слухачами. Підготовка тестів і завдань по темі	3	-	3
Тема 5. Формування уявлень про секрети підготовки і проведення хорошої лекції. Підготовка фрагменту лекції.	3	-	3
Тема 6. Відпрацювання активних форм навчання в процесі проведення семінарських та практичних занять з фінансів.	3	-	3
Тема 7. Ознайомлення з навчально-методичним забезпеченням викладання фінансових дисциплін у вищому навчальному закладі	2	-	2
Тема 8. Підготовка звіту з навчальної практики. Індивідуальні консультації з керівником практики.	10	-	8
Захист звіту з практики		-	2
Всього	30	-	30

1. Теми лекцій

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

2. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

3. Теми самостійної роботи

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

3. Програма та структура навчальної практики

Назва теми	Кількість годин		
	Всього	із них	
		аудиторні	самостійна робота
Тема 1.Консультація щодо умов проведення практики. Ознайомлення з концепцією і парадигмою освіти і навчання в Україні у ХХІ столітті : науково-практичні аспекти.	3	-	3
Тема 2. Ознайомлення з дидактикою освітнього процесу для використання загальної дидактики для правильної побудови занять	3	-	3
Тема 3. Ознайомлення з психолого-педагогічними аспектами навчальної діяльності і опрацювання специфіки роботи з різними аудиторіями в процесі виконання індивідуального завдання.	3	-	3
Тема 4 .Набуття навичок коректного оцінювання успішності засвоєння поданого матеріалу слухачами. Підготовка тестів і завдань по темі	3	-	3
Тема 5. Формування уявлень про секрети підготовки і проведення хорошої лекції. Підготовка фрагменту лекції.	3	-	3
Тема 6. Відпрацювання активних форм навчання в процесі проведення семінарських та практичних занять з фінансів.	3	-	3
Тема 7. Ознайомлення з навчально-методичним забезпеченням викладання фінансових дисциплін у вищому навчальному закладі	2	-	2
Тема 8. Підготовка звіту з навчальної практики. Індивідуальні консультації з керівником практики.	10	-	8
Захист звіту з практики		-	2
Всього	30	-	30

Індивідуальні завдання

Кожний практикант отримує завдання: підготувати лекційне і практичне заняття по обраній ним(або запропонованій керівником практики) темі для певної категорії слухачів (остання визначається керівником). Розроблені практикантом заняття включаються до звіту і оцінюються керівником практики. Фрагменти цих занять будуть презентуватися і оцінюватися при захисті звітів.

4. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- оцінювання якості звіту з практики;
- оцінювання захисту звіту (презентація лекційного і практичного заняття);
- усне або письмове опитування;
- співбесіда.

7. Методи навчання:

- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчальних дискусій та дебатів.
- консультацій з керівником.

8. Оцінювання результатів навчання.

В процесі навчальної (педагогічної) практики магістри досягають результатів: розвивають комунікаційні навички, ПР6 (доступно і аргументовано представляють результати досліджень усно і письмово, беруть участь у фахових дискусіях); ПР8 (вміють застосовувати інноваційні підходи у сфері педагогіки, фінансів, банківської справи та страхування, управління ними).

Під час перевірки звіту керівником виявляється повнота і якість виконання програми практики, а під час захисту звіту перед комісією перевіряється рівень оволодіння студентом практичними навичками роботи з аудиторією у процесі викладання фінансових дисциплін.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Назва		
Лекція 1 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 1.		10
Самостійна робота (за наявності) 1.		5
Лекція 2 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 2.		15
Самостійна робота (за наявності) 2.		10
...		...
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Назва		
...		
Модульна контрольна робота 2.		

Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проект/робота (за наявності)		100

8.1. Розподіл балів за видами діяльності.

За звіт по практиці комісією виставляється оцінка за 100 бальною шкалою. Процедура захисту звіту оцінюється також за 100 бальною системою з врахуванням якості презентації різних видів занять. **Заліковий бал** за практику виставляється як усереднений по звіту у письмовій формі і по усній презентації розроблених практикантом занять.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Звіти повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування	Відвідування консультацій керівника практики є обов'язковим в on-line чи of-line режимі. Захист звіту проводиться в аудиторії. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання і захист звіту може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Худолій Л.М. Навчальна практика з викладання фінансових дисциплін: навчальний посібник. Київ. ЦП Компрінт. 2024.100 с.
2. Худолій Л.М. Методичні вказівки щодо проходження навчальної практики студентами ОС «Магістр» зі спеціальності 072 - Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Магістерська програма «Фінанси і кредит»(спеціалізація банківська справа та страхування) Київ. 2023. 15 с.

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Гайдаржийська О. М., Щепіна Т. Г., Білобловська А. І. Методика викладання фінансових дисциплін. Херсон: Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2019. С. 189-193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2019_33_39.
2. Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності: Практ. посіб. Київ: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні. 2005. 312 с.
3. Вишневська П. І. Особистісно-зорієнтований підхід до навчання як один із шляхів вдосконалення навчально-виховного процесу. URL: <https://www.c3n.info/registration/content/ua3459/pages/fl6893.html>
4. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
5. Дзюба П.А., Зайцева П.А. Посібник до вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі» : посіб. Д.: Ліра, 2015. 24 с.
6. Іщенко Л. В. Методика викладання фахових дисциплін у ВНЗ: навчальний посібник. Умань: Візаві, 2016. 99 с.
7. Мудрик В.І., Школа О.М., Фен Джу. Нова освітня парадигма як чинник розвитку вищої школи. Збірник Диво. Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті. URL: <https://ol.world-ontology.org/wpcontent/uploads/2021/02/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%94%D0%98%D0%92%D0%9E-211929.pdf>
8. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України: початок XXI століття. Київ: Знання. 2006. 258с.
9. Крисоватий А. Основні парадигми освіти та їх сутнісна характеристика. Психологія і суспільство. 2015. №1. С.118
10. Стратегічний план діяльності МОНУ до 2027 року. URL: mon.gov.ua/ua/strategichnij-plan-diyalnosti-mon-do-2027-roku
11. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. 2-е видання, доповнене Київ: Академвидав, 2014. 456 с.

12. Худолій Л. М. Методика викладання фінансових дисциплін: Навчальний посібник. Київ: Вид-во Європейського університету, 2005. 77с.
13. **Khudoliy Lyubov**. Transforming Education in Ukraine: Paradigm Shifts and Modern Challenges. Pedagogu and Education Management Review. 2024. P. 25-33. DOI:1036690/2733-2039-2024-25-33.
14. **Khudoliy, L.**The evolution of Learning:Digital Technologies in Ukrainian Higher Education. In M. Denysenko, L. Khudoliy, S. Laptiev (Eds.). Digital Scills in a Digital Society: Requirements and Challenges. 2024. 394 p. (pp. 355-377). Scientific Center of Innovative Research.Estonia. <https://doi.org/1033690/DSDS-355-377>